

Frå Grendahuset Ljosheim, v/Anna Sveinungsdotter Bergo
5728 Eidslandet

Til Vaksdal kommune
Bygdeutviklingsutvalet
v/Tore Henrik Øye
5722 Dalekvam

Eksingedalen, 15.mars 2022

Søknad om midlar til permanent historisk utstilling i Grendahuset Ljosheim i Eksingedalen

Husastyret for Grendahuset Ljosheim (org. Nr 922703108) søker med dette Vaksdal kommune om kr. 50.000,- i bygdeutviklingsmidlar til etablering av permanent historisk utstilling i grendahuset.

Grendahuset Ljosheim er 125 år i 2022, og husastyret arbeider både med utgjeving av bok og etablering av permanent utstilling. Ljosheim er eitt av dei eldste ungdomshusa i landet, og både huset og lagsarbeidet har ei lang og interessant historie som også har interesse langt utanfor Eksingedalen. Desse kulturskattane vil vi dokumentere og ta vare på for ettertida, gjennom å gje ut ei historisk bok og etablere permanent historisk utstilling. Me har søkt kommunen om kulturmidlar til delfinansiering av boka, og søker bygdeutviklingsmidlar til etablering av permanent utstilling i Ljosheim.

Grendahuset er eit samlingspunkt for folk i alle aldrar og er hyppig i bruk, med arrangement både lokalt og med tilreisande. Det er ein naturleg samlingsstad for å makera store hendingar i livet; konfirmasjonar, bryllaup, familiesamlingar og gravferder.

Me vil samle det me har av gamle «skattar» og gjera det tilgjengeleg for ålmenta, og gjerne også i undervisning i skulen.

Grendahuset Ljosheim, stifta 1897. Adr: Eksingedalsvegen 1080, 5728 Eidslandet.
Org. nr: 922703108. Kontonummer: 3480.17.52650

Det har stor verdi for bygda å få vist fram gamle og til no utilgjengelege kulturskattar. No er mykje anten er nedlåst eller nedpakka. Ei stor boksamling er stua vekk, og gamle protokollar og handskrivne medlemsblad er innelåst i ein safe. Der heng ein del bilete på veggen av ulike personar som må ha vore heltane til dåtida sine ungdommar, men ingen har riktig visst kven alle er og kvifor dei heng der, sjølv ikkje «innfødde» eksingedølar.

Me er redde for at formidlinga av historia skal gå tapt. Eksingedølane var tidleg ute, både med å danne bokforeining (1881), bygge ungdomshus (1897) og med å ta i bruk norsk landsmål som språk i skulen (1890), to år før lova om rett til å bruka landsmålet kom.

Ein vegg som fortel historia vil gje ein ekstra dimensjon til huset. Ei utstilling engasjerer og gjev ny kunnskap, og dette fyller rolla til huset. Bøker og kunnskap var noko som dreiv folket i Eksingedalen til bygging av ungdomshus. No kan bøkene og historia skapa ny aktivitet i huset gjennom utstillinga. Under arbeidet med boka er det komme opp mange tankar om korleis alt vart til, og det er eit spennande kulturhistorisk bakteppe med element som t.d. haugianarrørsle, målsak, nasjonalisme. Dette ynskjer ein no å stilla ut.

Planar for utstillinga:

- Restaurere og pusse opp gamle bilete og rammer
- Formidle kven som er på bileta og kvifor dei heng i grendahuset
- Fortelja om dyktige handverkarar og kunstnarar som har smykka ut huset
- Avfotografere og ramme inn «nye» gamle bilete, t.d. av kvinnene som har sett sitt preg på huset (m.a. Katharina Saltnes, Anna Flatekval) men som fram til no ikkje har fått sin plass i glas og ramme.
- Setje opp glasmontrar og stille ut bøker frå den eldste boksamlinga (1881), protokollar og møtebøker, medlemsbladet «Dølen» mm.
- Digitalisere deler av utstillinga, som t.d. kan vera QR-kodar med lenke til nettsider der ein hente meir kunnskap

Me må kjøpa tenester til fotografering, forstørring av gamle bilete, restaurering av gamle rammer, innramming av nye bilete, design og lyssetjing.

Alt anna arbeid med utstillinga (leita fram materiale, kjeldeundersøkingar mm) og skrivning av boka er basert på frivillig innsats.

Dokumentasjon på eigeninnsatsen vil framkomme gjennom det synlege resultatet.

Med venleg helsing

Anna Sveinungsdotter Bergo, leiar Husastyret

Kostnadsoverslag utstilling	Pris pr stk	Totalt inkl mva
Restaurering og oppussing av gamle bilete og rammer 6 stk	1500	9 000
Fotografering og bearbeiding av gamle bilete		10 000
Innramming av "nye" gamle bilete 6 stk	1500	9 000
Innkjøp av glassmontere til utstilling 3 stk	6000	18 000
Innkjøp og oppsetjing av plakatar til bilete og montere		10 000
Design av utstilling og digitalisering av informasjon		11 000
Restaurering av vegg		5 000
Lyssetjing		3 000
Uføreset		5 000
		80 000
Sum inkl mva		100 000
Finansieringsplan utstilling		
Bidrag frå lokale organisasjonar		10 000
BU-midlar		50 000
Kulturminnefondet (søker primo april)		40 000
SUM finansiering utstilling		100 000

Eit rom med kulturskattar:

Utstillinga skal vera på veggane i bakkant av biletet. Dette er ein vegg heilt utan vindaugo, som gjer at det høver godt til utstilling. Det skal ryddast i bilete og gjenstandar som allereie heng der, og alt skal organiserast på ein betre måte. Ein skal få med fleire bilete, informasjon og utstilling av bøker, medlemsblad m.m.

Panelet på veggen til venstre er frå 60-talet. Dette ynskjer ein ta bort, for å få fram den gamle tømmerveggen som gøymer seg bakom. Slik vil denne veggen hengja saman med utstillinga på veggen bak.

Kven er mannen som heng over døra? Og kvifor heng dette biletet her?

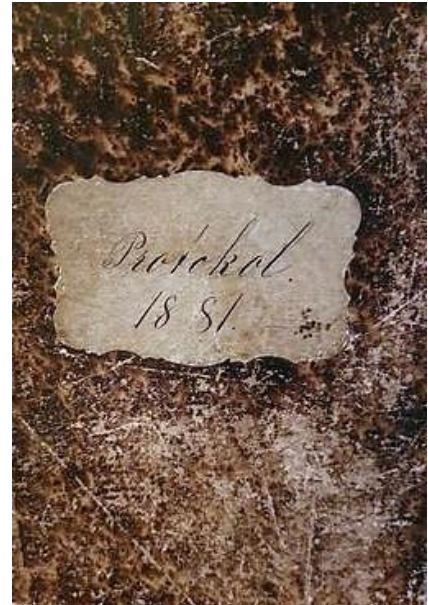
Teppa som heng oppunder taket er vovne av Anna Flatekval då huset var nytt. At kvinner lærte seg å plantefarga og veva for å smykka ut huset fortel ikkje veggane i Ljosheim av seg sjølv.

Forteljinga om treskjeraren Katarina Saltnes som sette preg på bygget er det få som kjenner til. Ho har skore ut det store drikkehornet på bakveggen, og lærte andre opp i treskjerarkunsten. Desse to kvinnene vil me trekkja fram.

Oppstarten til ungdomslaget var «Flatekvåls Bokforening» frå 1881.

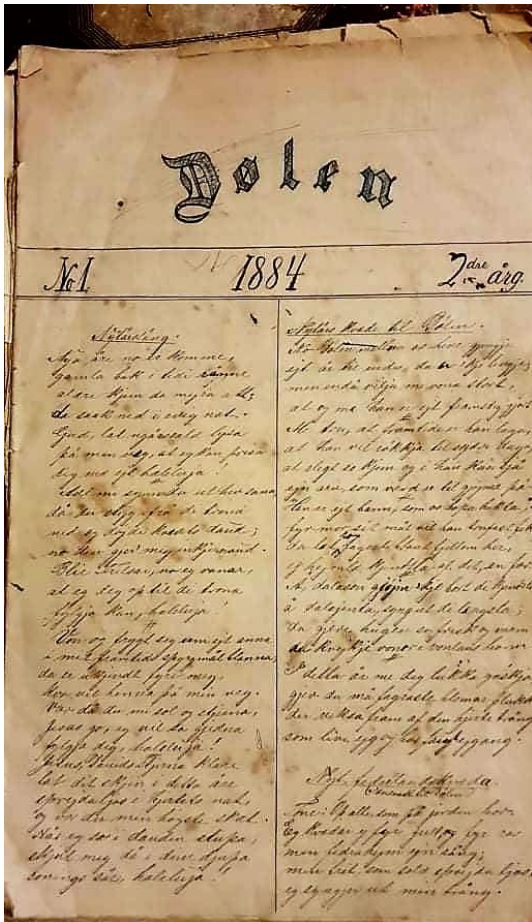
«Føremålet med laget var ved opplesing, foredrag og utlån av gode bøker å fremja lære og arbeidshug hos alle, helst ungdommen. Kveikja fedrelandskjærleiken og fremja kjennskapen til saga og bokavlen».

Det første året kjøpte dei inn 51 bøker.

Op dei skriv sine egne lagsblad. Dølen var bladet for Dølalaget, medan Fjellguten var lagsbladet til Fjellbuen / seinare Eksingedalen ungdomslag for øvre del av Eksingedalen.

Noko av dette ynskjer ein stilla ut i montrar og fortelja om.

Grendahuset Ljosheim, stifta 1897. Adr: Eksingedalsvegen 1080, 5728 Eidslandet.
Org. nr: 922703108. Kontonummer: 3480.17.52650

Kven er denne karen?

Kvifor har han fått plass i den nydelege ramma som er skore ut av Katarina Saltnes eller Andreas Høvik.

Kvifor har han vore her på veggen i over hundre år?

Eitt av dei få bileta av det nybygde grendahuset, tatt rundt år 1900. Fotofagleg dårleg, men viktig som dokumentasjon.

Grendahuset Ljosheim, stifta 1897. Adr: Eksingedalsvegen 1080, 5728 Eidslandet.
Org. nr: 922703108. Kontonummer: 3480.17.52650

Andres Lavik i ærverdige ramme som må restaurerast.
Han var kyrkjebyggjar og ein av opphavsmennene til ungdomshuset.
Kven han var, det må også forteljast.

Arne Garborg. Inspirator både for nynorsk språk og nasjonalkjensle Ramma er skore i Eksingedalen tidleg på 1900-talet.

*Grendahuset Ljosheim, stifta 1897. Adr: Eksingedalsvegen 1080, 5728 Eidslandet.
Org. nr: 922703108. Kontonummer: 3480.17.52650*